

Solti István¹

Szobalehallgatás és titkos kutatás az állambiztonsági szervek időszakában – Esettanulmány titkos operatív akciók végrehajtásáról és eredményeiről

*Room Interception and Secret Perquisition
during the State Security – Case Studies on the Implementation
and Results of Secret Operation*

Az esettanulmány egy osztrák üzletemberrel szemben folytatott bizalmas nyomozás néhány intézkedését dolgozza fel. A magyar állambiztonsági szerv kémkedéssel gyanúsította az osztrák férfit, ezért a kémelhárítás feldolgozás alatt tartotta, amihez felhasználta a rendelkezésre álló titkos erőket és eszközöket, a technikai információszerzés módszereitől kezdve egészen a humán hírszerzés eszközrendszeréig. Az intézkedéseik között lehallgatták a férfi szállodai szobáit és telefonbeszélgetéseit, figyelték mozgását az országban, ügynököket alkalmaztak, valamint megfigyelték azokat a személyeket is, akik szorosabb kapcsolatba kerültek az osztrák üzletemberrel. Így orvos barátjának lakásába lehallgató berendezést telepítettek, egy másik ismerőst pedig a nyaralása alatt figyelték meg.

A szerző az esettanulmányban azt mutatja be, hogy az egyes állambiztonsági szervek milyen metódusok és eljárások mentén alkalmazták a titkos információgyűjtés egyes eszközeit. Megvizsgálja azt is, hogy az egyes intézkedések révén milyen információk jutottak a kémelhárítás birtokába.

Kulcsszavak: hírszerzés, kémkedés, elhárítás, titkos információgyűjtés, megfigyelés, lehallgatás

¹ Tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, e-mail: solti.istvan@uni-nke.hu

The case study deals with some measures of a confidential investigation against an Austrian businessman. The Hungarian state security service suspected the Austrian man of espionage, so the counterintelligence service kept him under investigation. Counter-espionage used the available secret forces and tools, from the methods of obtaining technical information to the tool system of human intelligence. Their measures included wiretapping the man's hotel rooms and telephone conversations, monitoring his movements in the country, employing agents, as well as observing the persons who came into closer contact with the Austrian businessman. Thus, covert listening devices were installed in his doctor friend's apartment, and another acquaintance was monitored during his vacation.

In the case study, the author presents the methods and procedures used by the state security service to collect certain secret information. It also examines what information was obtained by the counterintelligence department through each of the measures.

Keywords: *intelligence gathering, espionage, counterintelligence, secret information gathering, surveillance, eavesdropping*

Bevezető

Jelen esettanulmány a magyar állambiztonsági szolgálat, a III. Főcsoportfőnökség kémelhárító területének a múlt század hetvenes éveiben végrehajtott operatív akcióiból villant fel epizódokat. A bemutatott operációk egy, a „Publicista” fn. célszemély ügyében zajlottak le, különféle operatív célok elérése érdekében.²

Ebben az időszakban a Belügyminisztérium III/II. Csoportfőnöksége látta el a kémelhárítás feladatait. „Publicista” esetében a Veszprém megyei Rendőr-főkapitányság III/II. osztálya járt el ügygazdaként, míg az ügy központi szakmai felügyeletét a Csoportfőnökség III/II/2-a alosztálya látta el. Amennyiben az általános szűrő-kutató munka keretében valakivel szemben felmerült a kémkedés távoli gyanúja, akkor az illetőt előzetes ellenőrzés alá vonta a kémelhárítás. Az előzetes ellenőrzés feladata a kémgyanú megerősítése vagy éppen kizárása volt. Amennyiben a kémgyanú megerősítést nyert, akkor a kémelhárítás elrendelte a bizalmas nyomozást a célszeméllyel szemben, ennek rendeltetése volt a bűncselekményre utaló magatartás bizonyítására vagy cáfolatára alkalmas adatoknak a megszerzése.³

A kémelhárító állambiztonsági szerv a bizalmas nyomozásban, a belügyminiszteri parancsokban meghatározott eljárási rendek mentén a titkos információgyűjtés akkor ismert erőit, eszközeit és módszereit széles körben használhatta fel, mind a humán, mind pedig a technikai információgyűjtés területeiről. Erők és eszközök terén felhasználható

² Az esettanulmány az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött 13-Z-8892 „Publicista” ügydossziék dokumentumainak felhasználásával készült. ÁBTL – 3.1.5. – O – 17614.

³ Az állambiztonsági szervek előzetes ellenőrző és bizalmas nyomozó munkáját meghatározó 0010/1973. számú belügyminiszteri parancs, I. és II. fejezet. ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/10/1973.

volt például a hivatalos és a társadalmi kapcsolat, a hálózat,⁴ a környezettanulmány, a „K” ellenőrzés,⁵ az operatív technikai eszközök és az operatív figyelés. A felhasználható operatív módszerek közé sorolták például a hálózati felderítést, a titkos kutatást és az operatív tiszt személyes adatgyűjtését.⁶

A bizalmas nyomozás fő eszközének a hálózatot tekintették, de ezzel párhuzamosan a titkos operatív technikai eszközök – korabeli elnevezését használva: az operatív rendszabályok – jelentősége is megnövekedett. Az állambiztonsági szolgálatok rendszabálynak minősítették azokat a technikai eszközöket, amelyek folyamatosan vagy időszakosan biztosították a konspirált lehallgatást, a fényképezést és a vizuális ellenőrzést. Három rendszabályt különböztettek meg ebben az időszakban: a 3/a (telefonlehallgatás), a 3/e (szobalehallgatás) és a 3/r (rejtett fotó, optika, tv) rendszabályokat.⁷

A 3/a rendszabály alkalmazását nem kiemelt célszemélyek esetében a III/II. Csoportfőnökség osztályvezetői és a megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági helyettesei engedélyezték, míg a 3/e és 3/r rendszabályoknál már csoportfőnöki és főkapitányi szintű engedélyre volt szükség. Az engedélyezett 3/a rendszabály bevezetését és működtetését szolgálati jegy alapján a III/4. osztály önállóan végezte, viszont a másik két rendszabály esetében komoly előkészítő lépésekre volt szükség. Elsőként műszaki felderítést hajtott végre a két rendszabály bevezetésére felállított III/V-1 osztály. A felderítéshez a kezdeményező operatív szerv biztosította az operatív feltételeket. A műszaki felderítés alapján egy műszaki vélemény készült, amelyben az operatív technikai szerv rögzítette a rendszabály bevezetésének lehetőségeit, módszerét (vezetékes, rádiós), időszükségletét és az egyéb biztosításhoz szükséges operatív feltételeket. A rendszabály alkalmazását kérő szerv a műszaki vélemény figyelembevételével a végrehajtás engedélyezésére javaslatot készített.⁸ A 3/e és 3/r rendszabályok beépítése és kiszerelese operatív akció keretében történt meg, amelynek előkészítése és lebonyolítása a rendszabályokat alkalmazni kívánó állambiztonsági szervek feladata volt, valamint a konspirációs szabályok szigorú betartását és az operatív eszközök technikai védelmét is kötelesek voltak ellátni, szorosan együttműködve az operatív technikai egységekkel.⁹

Operatív helyzet a „Publicista” fn. ügyben

A Veszprém megyei Rendőr-főkapitányság III/II. osztálya kémtevékenység alapos gyanúja miatt indított bizalmas nyomozást egy osztrák férfi ellen „Publicista” fedőnéven az 1976-os év utolsó hónapjaiban. A bizalmas nyomozás elrendelésekor az elhárítást végző szakmai

⁴ A hálózat az állambiztonsági szervek titkos segítőtársainak összességét jelentette. Tagjai az állambiztonsági szervek vezetésével és irányításával szervezetszerű titkos együttműködés keretében vettek részt az állam védelméhez szükséges információk megszerzésében és titkos operatív intézkedések végrehajtásában. Az állambiztonsági szervek hálózati munkájának alapelveit meghatározó 005/1972. számú belügyminiszteri parancs 4. pont, ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/5/1972.

⁵ A „K” ellenőrzés a postai forgalom operatív ellenőrzését jelentette.
⁶ 10/1973. 16. pont.

⁷ A titkos operatív technikai rendszabályok alkalmazásáról szóló 0017/1971. számú belügyminiszteri parancs, ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/17/1971.

⁸ ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/17/1971. 10. pont.

⁹ ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/17/1971. 27. pont.

terület operatív tervet készített, amelyben meghatározta az elérni kívánt célokat és a célok eléréséhez felhasználni tervezett operatív erőket és eszközöket. Célként határozták meg a célszemély ellenséges tevékenységének bizonyítására vagy kizárására szolgáló operatív és jogi erejű bizonyítékok beszerzését, a „Publicista” mögött álló ellenséges hírszerző szerv beazonosítását és hírigényének megállapítását, mindezzel párhuzamosan pedig fel kívánták deríteni „Publicista” magyarországi és külföldi kapcsolati körét további kompromittálódott személyek kiszűrése érdekében.

A célkitűzések eléréséhez valamennyi, az állambiztonság rendelkezésére álló operatív erő, eszköz és módszer bevetését tervbe vették. Így többek között számításba vették a szobalehallgatás és telefonlehallgatás rendszabályok alkalmazását, titkos kutatás végrehajtását a „Publicista” által használt szállodai szobákban, valamint kapcsolati körének felméréséhez külső figyelés és „K” ellenőrzés operatív módszerek elrendelését.

Mint a titkos felderítés első szakaszában kiderült, „Publicista” magyarországi látogatásai alkalmával rendszeresen megfordult Hévízen. Kezdetben magyarországi látogatásait azzal indokolta, hogy egy korábbi balesetből fennmaradt egészségügyi probléma miatt van szüksége orvosi kezelésre, amire a Keszthely melletti üdülővárosban talált megfelelő körülményeket. Hévízi tartózkodása alatt ismerkedett össze egy németül jól beszélő férfival, aki a Német Demokratikus Köztársaságban végzett számítógépes üzemmérnök volt, míg az orvosi kezelése során kapcsolatot alakított ki és tartott fenn a városban több orvossal.

Így került az állambiztonsági szolgálat látókörébe az üzemmérnök, akit később „Kálmán” fedőnéven tartottak ellenőrzés alatt, valamint a hévízi kórház egyik főorvosa, akivel „Publicista” kapcsolata túlmutatott egy szokványos orvos-beteg viszonyon. Az előzetes adatok alapján a főorvos „Publicista” egyik kezelőorvosa volt, viszont a két férfi mélyebb baráti kapcsolatot ápolt egymással, „Publicista” rendszeresen felkereste a főorvost hévízi tartózkodásai során egyéb személyes ügyeiben is. Az elhárítás azt feltételezte a hálózati személyeitől és a telefonlehallgatások útján beszerzett információk alapján, hogy a főorvos és páciense közötti kapcsolat bűnös jelleget vett fel. A megszerzett ismeretek azonban már nem voltak elegendők egy bűnös kapcsolat igazolására, ezért az elhárítást végző illetékes osztály munkatársai 1977 nyarán újabb operatív információgyűjtő módszer bevezetése mellett döntöttek. A két férfi közötti kapcsolat megismerésére szükségesnek ítélték a szobalehallgató rendszabály bevezetését a főorvos munkahelyi irodájába és keszthelyi lakásába, ezért megvizsgálták a két célhelyiség lehallgatásának lehetőségét.

A III/II. Csoportfőnökség illetékes osztálya 3/e rendszabályt alkalmaz a célszemély kezelőorvosának lakásában

A technikai lehetőségek számbavételekor a 3/e „labda” rádiófrekvenciás szobalehallgató rendszer alkalmazása került szóba. A „labda” rendszabályt azonban csak abban az esetben lehetett telepíteni, ha az adóberendezés vételi körzetén belül a vételi berendezéseket is le lehetett helyezni, ezért első lépésként a III/II. Csoportfőnökség Veszprém megyei osztályának munkatársa a 3/e rendszabály vételi helyének keresett alkalmas helyszíneket.

A főorvos lakásának feltérképezésekor a vételi helynek egy minden szempontból ideálisnak tűnő megoldást sikerült felkutatni. A célhely közelében lakott egy tartalékos

rendőr főhadnagy, aki 1962-ben szerelt le a testülettől. Leszerelés után a keszthelyi tanácsnál, majd egy szállodai fenntartó vállalatnál dolgozott a karbantartók csoportvezetőjeként. A leszerelt rendőr a körülményei alapján megbízhatónak látszott, valamint az is mellette szólt, hogy a lakása kb. 80 méterre volt a céllakástól, és közöttük olyan tereptárgy sem volt, amely zavarhatta volna a vételt. A volt rendőr hajlandónak mutatkozott akár az egész lakását a szükséges időpontokban az állambiztonság rendelkezésére bocsátani. A lakásban napközben senki sem tartózkodott, az egész család dolgozott, illetve egy üres szobával is rendelkezett, ahol az esti órákban is megoldható volt a vétel.

A hévízi kórházban lévő orvosi irodára is adódott megoldás, habár korántsem olyan ideális, mint a főorvos lakása esetében. A kórháztól kb. 150–200 méterre egy régi villában munkásszállás üzemelt. Az egység igazgatója az elhárítás részére felajánlott egy szobát, ahol a vételi hely kialakítható volt, viszont a végleges telepítés előtt egy vételi próba lebonyolítására is szükség volt a két helyszín nagy távolsága miatt.

Végül az állambiztonság a főorvos munkahelyi irodájának a lehallgatásától eltekintett, és csak a lakás betechnikázása mellett döntött. A hévízi orvos lakásának lehallgató rendszabályokkal való telepítéséhez operatív műveletek végrehajtására volt szükség, mivel a rendszabály telepítéséhez észrevétlenül kellett bejutni a célhelyre. A célhelyiség egy többlakásos házban volt, ezért oda egy lépcsőházon és a bejárati ajtón keresztül vezetett az út, a bejutáshoz a bezárt ajtókat operatív módon kellett nyitni. Mivel egy ajtót a legegyszerűbben saját kulcsával lehet nyitni, az állambiztonsági szolgálat megkísérelte a főorvos lakásának bejárati ajtókulcsait konspiratív úton megszerezni 1977 novemberében, amihez titkos kulcsmintavételi akciót hajtottak végre.

Az akciót a főorvos munkahelyi felettesének, a kórház igazgatójának bevonásával szervezték meg, aki beosztásánál fogva az állambiztonsági szolgálat hivatalos kapcsolata volt. Kihasználva azt a helyzetet, hogy az igazgató rendelőjét éppen festették, az igazgató – az elhárítás kívánságára – megkérte a főorvost, hogy az egyik betegét vizsgálja meg a saját rendelőjében. A beteg az állambiztonsági szolgálat munkatársa volt, akit az igazgató személyesen vitt le magával a főorvos rendelőjébe és a vizsgálatnál végig jelen volt. A vizsgálat után a főorvos és az igazgató együtt állították fel a diagnózist, aminek során arra jutottak, hogy a beteg esetében EKG-vizsgálatra is szükség van. Az igazgató megkérte a főorvost, hogy a neki fontos beteget személyesen kísérelje el a másik épületben lévő műszeres vizsgálatra. Amíg a főorvos távol volt, addig az igazgató beengedte az elhárítás két munkatársát a főorvos rendelőjébe, akik kivették az irodai szekrényből a főorvos autóstáskáját, és a benne lévő kulcsokról mintákat vettek. A kulcsmintákról a III. Főcsoportfőnökség kulcstechnikai szakterülete 3 db ajtókulcs és 1 db gépkocsikulcs másolatát készítette el. A kész lakáskulcsokat később lepróbálták, megfelelően működtek és nyitották a lakást.

A rendszabály orvos lakásába való bevezetésének következő állomása az 1978. január 30-án végrehajtott műszaki szemrevételezés volt. Az elhárító szolgálat a műszaki felderítéshez „Földi Zoltán” fedőnevű tmb. segítségét vette igénybe, miután tudomásukra jutott, hogy a főorvos szeretné lakásának antennarendszerét megjavíttatni. Az elhárítás összeismertette a főorvost a tévé- és antennaszerezőként dolgozó „Földivel”, aki meg is kérte a szakembert, hogy javítsa meg a lakásában található televíziókészüléket és a lakása antennarendszerét. Az operáció jól sikerült, hiszen a főorvos olyannyira megbízott a szerelőben, hogy számára napközben biztosította a szerelés lehetőségét, amikor a lakásban nem tartózkodott senki. A lakása kulcsát is a szerelő rendelkezésére bocsátotta. A javítás

első időpontját a szerelő akkorra egyeztette le a főorvossal az állambiztonsági szolgálat utasítására, amikor a család tagjai nagy valószínűséggel nem tartózkodtak otthon.

„Földi” a megbeszélte időpontban felment a lakásba megjavítani a készülékeket, de először megbizonyosodott arról, hogy senki sem tartózkodik otthon. Miután erről meggyőződött, a tévészerelő beengedte a lakásba a műszaki szemrevételezést végző operatív tisztet, a szemrevételezés ideje alatt pedig segédkezett a biztosításban. A lakás közvetlen közelében az utcán tartózkodott az elhárítás egyik munkatársa, akinek az volt a feladata, hogy a lakásba esetleg visszatérő családtagokat feltartóztassa. Az ő mozgását tartotta szemmel az ablakon keresztül „Földi”, aki probléma esetén jelzést adott volna a lakásban tartózkodó operatív tisztnek. A felderítést végző tiszt „Földit” a lakásban mint ismerőst kereste fel, mint aki tévéjavítás lehetőségéről érdeklődik nála. Ezért a ház többi lakója előtt nem is titkolták a vendég érkezését, a lakásból való távozáskor a szerelő ki is kísérté a lépcsőházba „ismerőst”, majd visszatért folytatni a napi munkáját.

A műszaki felderítést végző operatív tiszt jelentést készített a felmérésről. Megállapította, hogy a célszemély lakása három szobából állt, ahol a dolgozószoba Firenze típusú szekrénysorral, íróasztallal és ülogarnitúrával volt berendezve. A Firenze garnitúra elemeire bontva volt elhelyezve, ennek az egyik különálló részét találta alkalmasnak a lehallgató készülék elrejtésére. A különálló darab alul egy szélesebb rakodóteret tartalmazott teletalpú kivitelben, rajta egy polcos rész volt, legfelül pedig egy ajtóval ellátott rakodó. A rendszabály vételét távhangolt vevőberendezéssel tervezték megoldani, a figyelő- és a rögzítőberendezéseket pedig a városi rendőrkapitányság egyik irodájába lehetett elhelyezni. A vevőkészülék elhelyezését és az üzemeltetéshez szükséges átkötéseket az állambiztonsági szolgálat erre a feladatra tartott hálózati személyei hajtották végre. A telepítés tartamát a célhelyiségben a technikai személyzet harminc percre becsülte, amihez olyan behatolókra is szükség volt, akik a bútorok mozgásában segédkeznek.

Az operatív műveletet lebonyolító alosztály úgy ítélte meg, hogy a tmb. által végzett televízió- és antennaszereelési munkák nemcsak a szemrevételezéshez, hanem a rendszabály telepítéséhez is kiváló lehetőséget jelenthetnek. Ehhez csupán arra volt szükség, hogy „Földi” úgy alakítsa saját munkáját, hogy azt több nap alatt tudja befejezni. Ezért az állambiztonsági szolgálat úgy igazította el „Földit”, hogy a szerelési munkákat több napra húzza el, és a január 30-án megkezdett munkáját február 3-án fejezze be a helyszínen.

A III/II. Csoportfőnökség Veszprém megyei osztálya erre a kialakított operatív helyzetre tervezte meg és készítette elő az operatív akció végrehajtásához szükséges intézkedéseket. A tervek szerint a célhelyre való bejutást ismét „Földi” biztosította volna, így továbbra sem lett volna szükség a korábban konspiratív módon megszerzett kulcsok felhasználására és titkos behatolás végrehajtására. A kiszemelt napon elméletileg az orvos és felesége munkahelyükön, gyermekük pedig az iskolában tartózkodott volna napközben. Miután megkapja a lakáskulcsot, „Földi” egyedül ment volna fel a lakásba, hogy megállapíthassa, valóban mindenki távozott otthonról. Miután meggyőződik erről, lement volna a ház előtt álló kocsijához, hogy a szerszámait felvigye a lakásba, aminek során a szolgálatnak is tudott volna jelezni, hogy megkezdhetik az akciót. Ezt követően 3 perc múlva a rendszabály telepítését végző két szakember is felment volna a lakásba, mintha csak az ott dolgozó ismerősüket keresnék fel, és becsöngették volna az ajtónál. Az ajtónyitás után, a látogatás szomszédok előtti legalizálása érdekében az érkezők előadták volna, hogy „Földi” műhelyében jártak, és ott adták meg a címet, hol dolgozik éppen, mire „Földi” beinvitálta

volna őket a lakásba. A bejutás után az operatív tisztek elkezdheték volna a lehallgató eszköz elrejtését a dolgozószobában, a munkálatok végeztével pedig „Földi” kikísérte volna őket a lépcsőházba, ahol elbúcsúznak egymástól. A tévészerező – a szemrevételezéshez hasonlóan – akkor is részt vett volna a biztosításban, ismét az utcán tartózkodó és a lakásnál esetleg megjelenő családtagok feltartóztatását végző állambiztonsági tiszt viselkedésének figyelemmel kísérése lett volna a dolga.

A gondosan kidolgozott terveket azonban az élet keresztülhúzta. Amikor a kijelölt napot megelőzően „Földi” felhívta a főorvost, hogy megbeszélje vele a következő napot, kiderült, hogy mégsem lenne egyedül a lakásban. Erre az alkalomra már az orvos családja nem engedte be „Földit” egyedül a lakásba, úgy intézték, hogy valamelyik családtag a javítás idején otthon tartózkodjon, és a kulcsot sem kapta meg a szerelő. Ezzel viszont az antennaszerező alatti telepítés lehetősége elúszott, hiszen „Földi” kénytelen volt a háziak jelenlétében végezni a szerelést, életszerűen már nem húzhatta a megígért munkálatok elvégzését.

Mivel a rendszabály beszereléséről az elhárító szolgálat a kútba esett tervek ellenére nem mondott le, új tervek és új módszerek kidolgozására volt szükség. Az új időpontot február 10-ben határozták meg, amikor a főorvos Budapestre utazott lányával, a felesége pedig délután szakszervezeti gyűlésre ment Keszthelyre. Viszont ez az elgondolás is meghiúsult, ugyanis a távhangolt vevő telepítését és a postai vonalak átkötését nem sikerült a megadott határidőre megoldani, mert az állambiztonsági szolgálat telefonközpontban dolgozó postai kapcsolata csak 12-én dolgozott egyedül a központban, ami miatt az átvitelhez szükséges műszaki munkálatokra ezt megelőzően nem volt lehetőség.

A szobalehallgató berendezések beszerelésének következő kiszemelt időpontja 1978. február 22. volt. Az akciót titkos behatolással, a korábban megszerzett és kipróbált lakáskulcsok felhasználásával tervezték meg. Ezen a napon a főorvos hévízi rendelőjében tartózkodott, tanár felesége az iskolában tanított, lányuk pedig tanórán ült. A férfit, a feleségét és a lányukat, miután elmentek hazulról, egy-egy operatív tiszt követte, akik megbizonyosodtak arról, hogy a lakástól biztonságos távolságra kerültek, majd szemmel tartották őket, biztosítva, hogy az akció ideje alatt nem térnek oda vissza. A beépítést végző operatív tisztek bejutását a házba ismét „Földi” biztosította, akinek a padláson azért még voltak antennaszerezői feladatai. A telepítést végző két technikai munkatárs felment a szerelőhöz a padlásra, mintha valamilyen ügyben keresnék. Eközben „Földi” segítette a tisztek bejutását a céllakásba, arra ügyelve, hogy a szomszédban lakóknak ez ne tűnhesen fel.

Az akció lebonyolítására kidolgozott újabb forgatókönyv megfelelőnek bizonyult. Viszont az akció zavartalan biztosítására jobbnak látták megelőzni, hogy az egyik otthon lévő szomszéd kíváncsiskodhasson az akció ideje alatt. Ehhez egy bűnügyi rendőr kollégát is bevontak a biztosításba, aki a szomszédot bűnügyi tárgyú beszélgetéssel foglalta le az akció ideje alatt. Végül a lakásba a technikai munkatársak 8 óra 55 perckor jutottak be, és a műszaki szemlén kiválasztott helyre telepítették a rádiófrekvenciás lehallgató berendezést, majd 10 perc elteltével távoztak. A telepítési munkálatok elvégzése után a lakásból való kijövetelt szintén „Földi” biztosította, az akcióban részt vevő személyek között rádióösszeköttetéssel oldották meg a mozgások koordinálását. A műveletet a főorvos feleségének és lányának a hazaérkezését követően fejezték be, miután megállapították, hogy a szobalehallgató rendszabály megfelelően működik, a vételi viszonyok kedvezőek,

és a lakásban elhangzott beszélgetésekben nem volt tapasztalható semmi jele annak, hogy a családtagok gyanakodnának arra, hogy a lakásukban illetéktelenek jártak.

A 3/e rendszabály a hévízi főorvos lakásában egy hónapot üzemelt, de nem tárt fel olyan adatot, amely az orvos bűnös vagy ellenséges tevékenységére utalt volna. Erre az időszakra esett „Publicista” egyik magyarországi utazása is, aki ezalatt sem telefonon nem kereste meg főorvos barátját, sem pedig a lakásán nem találkozott vele, így az engedélyezési idő lejártakor az elhárítás nem látta szükségességét, hogy a rendszabály működését meghosszabbítsák. A kiszereles mellett döntöttek.

A kiszerelesre március 24-e délelőttjét szemelték ki. Ezen a napon a család valamennyi tagja ugyanúgy nem tartózkodott otthon, mint a beszerelés napján, más lakó megbízásából ugyan, de „Földi” is dolgozott a ház padlásán, ezért a biztosításhoz és a bejutáshoz is ugyanazt az eljárást alkalmazta a szolgálat.

Arra vonatkozó dokumentum nincs az ügydossziában, hogy a rendszabály kiszereelésére valóban a tervezett időben, vagy esetleg ismét csúsztatva, egy újabb időpontban került sor, viszont az biztos, hogy a lehallgató berendezés 1978. április 1-jén már nem üzemelt a főorvos lakásában. Ezen a napon ugyanis az ott továbbra is üzemelő 3/a rendszabály adatai szerint „Publicista” felhívta a főorvost telefonon, és addig erősködött, amíg a főorvos megengedte, hogy egy fél órára meglátogassa a lakásán. A „Publicista” néhány napos magyarországi látogatásáról készült összefoglaló jelentés szerint pedig az állambiztonsági szolgálat a létrejött találkozóra vonatkozó adatokkal már nem rendelkezett.

Operatív akció titkos kutatással és szobalehallgatással a célszemély egyik magyar kapcsolatának őszi üdülése során

Telefonlehallgatás anyagaiból derült ki az is, hogy „Publicista” az elhárítás számára ismeretlen tartalmú és tárgyú térképeket és terveket kért „Kálmán” fn. magyar kapcsolattól, aki egy budapesti székhelyű cégnél dolgozott üzemmérnöki munkakörben. A több oldalról beszerzett (operatív technika, hálózat, külső figyelés) egybehangzó információk szerint a „Publicista” és „Kálmán” közötti kapcsolat szintén bűnös tevékenységre utalt. Az információk szerint a két férfi rendszeresen érintkezett 1977 első felében, ekkor „Kálmán” gazdasági tartalmú írásos anyagokat adott át „Publicistának”, amit az osztrák férfi anyagilag honorált. Mivel arra utaló adat nem született, hogy „Kálmán” postai úton küldi el az adatokat, az állambiztonsági szolgálat azt feltételezte, hogy az anyagok átadása személyes találkozókon történik. A már meglévő adatok ellenőrzésére és a két férfi kapcsolata jellegének megállapítására adódott egy lehetőség, amely szintén a 3/a rendszabályból jutott tudomására az illetékes elhárító osztálynak. A két férfi 1977 nyarán megállapodott abban, hogy „Kálmán” magával viszi a „Publicista” által kért anyagokat a szeptemberi üdülésére, amelyet a Balaton déli partján fekvő Ganz MÁVAG üdülőben tervezett feleségével eltölteni 1977. szeptember 15. és 28. között.

Tekintettel arra, hogy a magyar kémelhárítás a dokumentumok tartalmát nem ismerte, valamint feltételezhető volt, hogy „Kálmán” személyes iratai és jegyzetei között a két férfi kapcsolattartására szolgáló esetleges postai összeköttetésre vonatkozó adatok is lehetnek, az állambiztonsági szolgálat „Kálmán” üdülői szobájának titkos kutatását

és lehallgatását irányozta elő. Célul határozták meg a két férfi között gyanított bűnös kapcsolat valódi jellegének és tartalmának a megállapítását, ezekre operatív jellegű bizonyítékok beszerzését, valamint „Kálmán” személyi tárgyainak átvizsgálását és az abban található kapcsolataira utaló nevek, telefonszámok és címek rögzítését.

A titkos kutatás végrehajtására a javaslat a célszemély üdülésének első napján, 1977. szeptember 15-én készült el, amelyet Bodrogi László¹⁰ csoportfőnök-helyettes 16-án engedélyezett. A javaslat szerint a „Kálmán” által lakott 4. emeleti szoba titkos kutatása a szomszédos szoba felől történt meg. A két szoba előszobáját egy lezárt ajtó kötötte össze, amelynek kulcsa az üdülőben lévő hivatalos kapcsolat révén a kémelhárítás rendelkezésére állt. Az üdülő igazgatója (mint a szolgálatok hivatalos kapcsolata) által kiállított beutalóval a szomszéd szoba bázis- és vételi helyként a kémelhárítás rendelkezésére állt. Az üdülő által biztosított bázishelyről a kutatást végrehajtó munkatársak közvetlenül átmehettek a célhelyiségbe anélkül, hogy mozgásuk az épület folyosójáról észlelhető lett volna. A kutatás napját „Publicista” beutazásának időpontjától tették függővé, és a két férfi személyes találkozása előtt tervezték végrehajtani. A kutatás időpontjának meghatározását az is lényegesen alakította, hogy meg kellett várniuk, amíg „Kálmán” és felesége elhagyja az üdülő területét, és biztosítható kb. 1 órányi időtartam az akció lebonyolítására. Erre végül a napi étkeztetés jelentett megoldást, ugyanis az üdülő területén nem volt étkezési lehetőség. Az üdülő egy közeli étteremben biztosított reggelit, ebédet és vacsorát a vendégeknek. A művelet leszervezésében és biztosításában a III/II. Csoportfőnökség síófoki alosztálya is részt vett, illetve az alosztály üdülőben dolgozó helyi kapcsolatát (a gondnokot) is bevonták, de csak a szükséges mértékig.

Az akció parancsnoki és szervezési feladatait a BM. III/II/2-a alosztály látta el. Ez az alosztály adta azt a két kutatást végző operatív tisztet, aki a behatolásban részt vett, illetve „Kálmánnak” és feleségének figyelését is két munkatársuk végezte. Mellettük a BM. III/V-1. osztály fotótechnikus operatív tisztje volt tagja a behatoló csoportnak, az összeköttetést Maros típusú rádió adó-vevő készülékkel biztosították az egyes egységek között.

Az állambiztonsági szolgálat titkos kutatást végző csoportja 1977. szeptember 17-én 12:05-kor hatolt be a célszobába. Az operatív tiszték átvizsgálták a szobában található ruhaneműket és „Kálmán” sporttáskáját, amelynek bal oldali zsebében találtak egy noteszt. A notesz betűsoránál a P betű be volt karikázva, viszont az oldalon név nem szerepelt csak „Publicista” osztrák telefonszáma. Ezenkívül találtak a noteszben egy négybe hajtott papírlapot, amelyen kézírással a magyar nyomdaipari vállalatok címjegyzéke volt olvasható. A kémelhárítás operatív értékű bizonyítékként kezelte a két dokumentumot, ezért fotó útján rögzítették azokat. Lefényképezték még „Kálmán” feleségének útlevelét is, mivel addig nem ismerték a nő személyi adatait, és fénykép sem állt rendelkezésükre. Az akció azonban nem járt további eredménnyel, mert „Kálmán” autóstáskája nem volt a szobában, azt távozáskor magával vitte. A behatolók a célszobát 12 óra 30 perckor hagyták el, dekonspirációra utaló információ nem keletkezett.

A titkos kutatásra tett javaslattal egy időben „Kálmán” szállodai szobájának a lehallgatására is elkészült a javaslat, ahol 3/e „labda” rendszabály telepítését vették terfbe.

¹⁰ Bodrogi László r. ezredes a III/II. Csoportfőnökség helyettes vezetője 1974 és 1984 között. Szakmai életrajzát lásd: www.abtl.hu/ords/archontologia/f?p=108:5::NO::P5_PRS_ID:950505

A lehallgató berendezések elhelyezéséhez szükséges szemrevételezést még „Kálmánék” megérkezése előtt, szeptember 14-én hajtották végre. A szemrevételezéskor feltérképezték a szoba bútorzatát és berendezését, majd meghatározták a telepítendő technikai berendezések telepítési helyét és módját, illetve a telepítést végrehajtó személyi állományt. A 3/e „labda” rendszabály elhelyezését a Somogy megyei Rendőr-főkapitányság III/V. csoportja szaktechnikusának már akkor kellett végrehajtania, amikor „Kálmán” és felesége az üdülőben tartózkodott, ezért a telepítést szintén operatív akció keretében bonyolították le, még mielőtt „Publicista” az országba megérkezett volna. A vételi helyet az operatív akcióknak is bázishelyül szolgáló szomszéd szobában állították fel, aminek figyelését a feldolgozást végző alosztálynak – az üdülőben beutalóval nyaraló – két munkatársa végezte.

A beszerelés ugyanazon a napon történt meg, mint a titkos kutatás, de már a vacsora ideje alatt. A telepítést végző csoport 1977. szeptember 17-én 17:45-kor hatolt be a célhelyre, és a technikai eszközt a szobában lévő rekamié alsó részébe szerelték be. Hangpróbát végeztek, majd 17:58-kor elhagyták a helyiséget.

A rendszabály kiszerelése szintén az előre tervezettek szerint történt, miután a házaspár nyaralása véget ért, és elhagyták az üdülő területét. Először az elhárítás munkatársai meggyőződtek arról, hogy a célszemély és felesége már nem tér vissza az üdülőbe, valamint arról, hogy a negyedik emeleten rajtuk kívül senki nem tartózkodik. A célszoba kulcsát ismét megkapták az üdülőben lévő kapcsolattól, majd két operatív tiszt 10:35-kor a bázis szobából az átjáró ajtón keresztül bement a célhelyre és kiszerelte a rendszabályt. A kiszerelés 3 percet vett igénybe. A célhely kiszerelése után a vevő egységet is elbontották, és még aznap délelőtt elhagyták az üdülő területét.

Az üdülőben lefolytatott operatív művelet nem hozta meg a várt eredményt, mert az előzetes információkkal ellentétben „Publicista” nemhogy nem kereste fel „Kálmánt” az üdülőben, de be sem utazott Magyarországra, illetve „Kálmán” és felesége sem beszélgettek az ügyet konkrétan érintő kérdésekről. Volt viszont az akciónak egy nem várt fejleménye, mivel a 3/e rendszabályon az üdülőben lebonyolított akció dekonspirációjára utaló hanganyag keletkezett. A dekonspiráció következményeinek kezelését pedig az sem segítette, hogy a vételi oldalon ülő operatív munkatársak ezeket a beszélgetéseket élőben nem észlelték, hanem csak utólag, a rögzített hanganyag leírásakor derültek ki a történetek.

Az üdülői operatív akció dekonspirációját kivizsgálják, majd beszerzik „Kálmánt”

Az üdülői szobában keletkezett hanganyagok alapján szeptember 20-án 10:05-kor „Kálmán” és egy másik férfi (később megállapított személyazonossága szerint az üdülő egyik portása) beszélgetett a szobában. A beszélgetést a portás kezdeményezte, aki elmondta „Kálmán-nak”, hogy megérkezésük előtt, 13-án, kedden, az üdülőben nyomozók jártak, és jövelele iránt érdeklődtek. Elmondta azt is, hogy őt és még valakit figyelnek, és „Kálmánról” azt hiszik, hogy kémkedik a keletnémeteknek. „Kálmán” először igyekezett bagatellizálni a dolgot, és a lehetséges megfigyelést annak tulajdonította, hogy kitelepedési kérelmet nyújtott be felesége szülőhelyére, az NDK-ba. Azonban a dekonspiráció „Kálmán” későbbi viselkedésére és „Publicistával” fennálló viszonyára is döntő befolyással volt.

A dekonspiráció okának feldolgozása során az állambiztonsági szolgálat arra az eredményre jutott, hogy saját munkatársai hibáztak. Amikor szeptember 13-án a siófoki kirendeltség operatív tisztjei az akció előkészítése céljából felkeresték az üdülőben a kapcsolatukat, a kapcsolattal a gondnoki irodában beszélgettek. Viszont annak ideje alatt az iroda ajtaja nem volt végig kilincsre zárva, így a beszélgetés kihallatszott onnan. A gondnoki iroda ajtaja a portára nyílt, ahol a portás felesége volt szolgálatban, aki így hallhatta a beszélgetést, majd továbbadta férjének. Valószínűleg nem hallhatta a teljes beszélgetést, mert az elhárítás üdülön belüli jelenlétéről és a rendszabály alkalmazásáról nem volt a portásnak tudomása, hiszen ilyen információt a portás nem adott át „Kálmán-nak”, illetve akkor az értesüléseit sem a lehallgatott szobában osztotta volna meg vele.

„Kálmánt” az üdülés további részében is foglalkoztatta a téma. A hallottakat megbeszélte feleségével, és kereste maga körül a figyelmet. Emellett az elhárítás hálózati forrásból úgy értesült, hogy „Kálmán” hazautazása után sem tért napirendre a kérdés fölé. Beszélt róla egyik otthoni ismerősének (aki az állambiztonsági szolgálat operatív kapcsolata volt), és nagy valószínűség szerint beszámolt „Publicistának” is a történetekről. Ez pedig már azt valószínűsítette, hogy ha „Publicista” „Kálmán” megfigyelését összevetette a korábban általa felfedezett külső figyeléssel, akkor az ő ellenőrzésének a ténye is egyre bizonyosabbá válhatott számára. „Kálmán” ráadásul, nemcsak egyik ismerősének, hanem családjának is elmondta az esetet, akik előtt egyébként „Publicistával” való kapcsolata nem volt ismeretlen, illetve egy baráti társaságában is felhozta megfigyelésének témáját október folyamán. Mivel „Kálmán” családi és baráti körében is rendelkezett az állambiztonsági szolgálat hálózati kapcsolattal, ezektől a forrásoktól volt tudható, hogy „Kálmánban” az is felmerült, hogy a rendőrség érdeklődésének oka esetleg „Publicistával” való kapcsolata lehetett, ezért inkább a kapcsolat lazítására, majd megszakítására törekedett. Mindez pedig az állambiztonsági szolgálatot arra sarkallta, hogy elvégezze a „Kálmánnal” kapcsolatos összes körülmény gyors megvizsgálását, és mérlegelje az operatív felhasználhatóság kérdését.

Az akció dekonspirációja végül nem vezetett a titkos felderítés dekonspirációjához, habár arra vonatkozóan az ügygazda a feldolgozás későbbi időszakában már nem tért ki, hogy „Kálmán” végül tájékoztatta-e „Publicistát” a balatoni eseményekről. A kivizsgálás eredményeként az állambiztonsági szolgálat arra jutott, hogy inkább saját oldalára állítja „Kálmánt”. Ehhez a tél folyamán elvégezte „Kálmán” tanulmányozását, majd hazafias alapon beszervezte a férfit titkos megbízotti hálózati pozícióba 1978. március 24-én, „Publicista” további megfigyelésére.

A beszervezését követően „Kálmán” munkába állt, és először részletesen beszámolt „Publicistával” való megismerkedéséről, a személyéről megszerzett tapasztalatairól, az osztrák férfi irányában megfogalmazott kéréseiről és kapcsolatuk jellegéről. Ezáltal az állambiztonsági szolgálat ugyan új információkhoz nem jutott, de magyarázatot kaptak számos olyan kérdésre és eseményre, amelyről addig elsősorban telefonlehallgatás útján volt már tudomásuk, vagy egyéb részadatokból következtetni tudtak rájuk. Ezt követően az ügyből „Kálmán” tevékenyen vette ki részét. Először további felhasználhatósága érdekében a két férfi között meglazult kapcsolat újbóli felélesztésére volt szükség, ezért „Kálmán” egy közös osztrák ismerősükön, Renátán keresztül üzent „Publicistának”, aki május közepén telefonon jelentkezett, és személyes találkozót is kért. A kapcsolat újbóli megalapozására és „Publicista” beugrasztására az elhárító szolgálat készítette fel „Kálmánt”, amihez egy kombináció alkalmazásával tettek kísérletet. „Kálmánnak” a találkozásokkor

egy előre kidolgozott legendával kellett előállnia, miszerint a magyar hatóságok közölték vele, hogy – a felesége országába való kitelepedése előtt – a képzettsége miatt szükség van rá a honvédségnél, ezért le kell töltenie a sorkatonai szolgálatát. A kitelepedési engedélyt csak ezután kaphatja meg. Számítógép-karbantartó mérnök végzettsége miatt jó eséllyel a légierőhöz vagy a rakétaegységhez kerülne. Utalnia kellett arra is, hogy ugyan teljesítené hadkötelezettségét, viszont anyagilag nagyon kellemetlenül érintené. A két férfi találkozása meg is történt májusban, kapcsolatukat ismét rendezték, majd többször is kisebb, operatív szempontból érdektelen szívettségeket kért „Publicista”.

„Kálmán” hálózati feladatait példaszerűen látta el foglalkoztatása alatt. Nem rajta múlt, hogy „Publicista” sem a felvetett katonai témára nem a remélteknek megfelelően reagált, sem pedig más gyanús üzemekbe nem vonta be a későbbiekben.

Operatív akció telefon- és szobalehallgatással szállodában

„Publicista” ügyében a szakmai felügyeletet ellátó központi illetékes szakterület, a BM III/II/2-a alosztály 1977. július 8-án javaslattal élt Bodrogi László csoportfőnök-helyettes felé, hogy engedélyezze előre meg nem határozott helyszíneken és időpontokban 3/e „labda” rendszabály bárhol és bármikor történő bevetését, amennyiben az „Publicista” találkozóinak rögzítése végett szükséges. Az illetékes alosztály az eszközalkalmazás céljának a férfi kapcsolatai jellegének megállapítását, a lezajló adatszolgáltatás módjának, tárgyának, a bűnös tevékenységek irányának és céljának, valamint a „Publicista” mögött álló hírszerző szolgálatnak az azonosítását határozta meg. A rendszabály későbbi telepítését az egyedileg érintett objektumokban lévő SZT-tisztek bevonásával tervezték végrehajtani a III/V-1 osztály technikai lehetőségeinek a felhasználásával.

A csoportfőnök-helyettes a javaslatot jóváhagyta, erre hivatkozva az állambiztonsági szolgálat kémelhárító alosztálya operatív akciót bonyolított le az egyik előkelő budapesti szállodában. Egy akciócsoport települt ki a szállodába 1978. március 15-én, hogy szobalehallgató berendezést helyezzen el „Publicista” szobájába, valamint azért, hogy megszervezze a célszemély hálózati személyeken keresztüli ellenőrzését a hotelben, illetve hogy a szálloda nyilvános helyiségeiben történő esetleges találkozóinak 3/e „labda” rendszabállyal való ellenőrzését lebonyolítsa.

A célszemély a szobát ugyan már 13-án megrendelte telefonon, de érkezéséről csak a határfigyelőrendszert értesítette az állambiztonsági szolgálatot 15-én 13:40 után, miután „Publicista” átlépte az országhatárt Rábufüzesnél. Az akciócsoport 14:30-kor foglalta el a szálloda egyik első emeleti szobáját, amely az operáció bázishelyéül szolgált. A lehallgató berendezést elhelyező állambiztonsági tisztek a szállodai SZT-tiszt biztosításával 15:10-kor léptek be a célszemély még el nem foglalt szobájába, és a szemrevételezés után a lehallgatót az alulról deszkalappal védett függönykarnis végénél helyezték el, majd a vételi próbát követően 15:30-kor elhagyták a helyiséget.

„Publicista” késő délután érkezett meg a szállodába. Megérkezése után pakolászott egy darabig, majd rendbe szedte magát, miközben zenelejátszóját jelentős hangerővel üzemeltette. Ezt követően a szálloda portájáról elintézett néhány telefont, majd a szobájába rendelte a vacsorát. Vacsora után még leadta az autóját mosásra, azzal, hogy majd reggel megy a kulcsokért. A mosatás remek lehetőséget adott az állambiztonságnak, hogy

a szállodai SZT-tiszt segítségével megszerezzék a célszemély autókulcsát és arról mintát vegyenek. Mivel ezt követően az operatív tisztek úgy ítélték meg, hogy aznap este már más érdekes esemény nem várható, az akciót 21:30-kor aznapra befejezték.

Másnap reggel „Publicista” felkelt, megmosakodott és megreggelizett, majd elment a szobájából dolgait intézni. Figyelési kapacitások híján az elhárításnak nem volt adata arról, hogy merre járt a célszemély, miután a szállodát reggel a saját autójával elhagyta. Amikor visszatért a szobájába, elintézett néhány telefont, megpróbálta többek között elérni a feleségét, sikertelenül. Lement a portára, ahonnan hívta az Agroimpex vállalatot. Egy férfit keresett, de az illetőt sem sikerült megtalálnia. Délután a szálloda taxijával ment az osztrák nagykövetségre. Hat óra után tért vissza, majd arról beszélgetett a portással, hogy másnap az Agroimpexnél és az Alutervnél lesz tárgyalása. Amint rendbe szedte magát a szobájában, újból elhajtott az autóján, és csak fél 11 után tért vissza. Megvacsorázott és lefeküdt aludni.

Amikor a nap folyamán „Publicista” a portánál telefonált, a noteszát a pulton felejtette, és csak 3-4 perc után tért vissza érte. Ez az idő elegendő volt arra, hogy az állambiztonsági szolgálat portán lévő kapcsolata és az ott tartózkodó SZT-tiszt a benne lévő neveket, címeket és telefonszámokat kiírja.

A szállodában végrehajtott akció végül felemás eredménnyel zárult, mivel az alapvető céljai közül egyikhez sem sikerült közelebb kerülni, viszont újabb feldolgozási irányok nyíltak meg. Nem jelentettek hozzáadott értéket a 3/a rendszabály útján megszerzett értesülések, valamint külső figyelés híján a szállodán kívüli történéseket sem lehetett rekonstruálni és később felhasználni. Szintén nem szolgáltatott releváns adatot a szobalehallgatás, mivel a célszemély a szobájában senkit nem fogadott, ráadásul a hangos zene miatt az érthetőség is komoly problémát jelenthetett volna. Viszont a szállodában foglalkoztatott hálózati személyek munkája nyomán újabb kapcsolati személyekre derült fény, erősödött a gyanú, hogy „Publicista” továbbra is fontosnak tartja kapcsolatát „Kálmánnal”, valamint az autójának is sikerült megszerezni a kulcsát.

Befejezés

A tanulmány három olyan esetet tartalmaz, amely az állambiztonsági szolgálatok titkos információszerző tevékenységeit mutatja be. Ennek eredményeként képet kaphatunk arról, hogy a titkos operatív műveletek előkészítése és végrehajtása milyen aprólékos, többlépcsős és egymásra épülő feladatot jelentett a titkosszolgák számára, valamint arról, hogy a megtörtént események nem minden esetben a tervezett és elvárt módon játszódtak le. Ezen esettanulmány pedig arra is rámutat, hogy az állambiztonság erőfeszítései, az egyes lebonyolított akciók rendszerint nem jártak a tervezés időszakában remélt információk megszerzésével, legfeljebb egy-egy újabb lépcsőfokot jelentettek a megismerés egyes szintjei között.

Láthatóan a műveleteket előkészítő és végrehajtó operatív tisztek napi feldolgozó munkája többnyire újabb és újabb kihívásokat, megoldást igénylő helyzeteket tartogatott számukra. Az egyes operációk már az előkészítés fázisában feszes figyelmet és konspirációt követeltek meg, míg a végrehajtás idején szükség volt magas szintű kombinációs készségre és rugalmasságra is. Az egyes intézkedésekkel megszerzett adatok pedig újabb kérdéseket és tisztázandó körülményeket tártak fel, csak a legkritikább esetben jártak az elvárt eredménnyel.

Felhasznált irodalom

13-Z-8892 „Publicista” ügydossziék, ÁBTL – 3.1.5. – O – 17614; O – 17614/1, O – 17614/2, O – 17614/3

A titkos operatív technikai rendszabályok alkalmazásáról szóló 0017/1971. számú belügyminiszteri parancs, ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/17/1971

Az állambiztonsági szervek hálózati munkájának alapelveit meghatározó 005/1972. számú belügyminiszteri parancs, ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/5/1972

Az állambiztonsági szervek előzetes ellenőrző és bizalmas nyomozó munkáját meghatározó 0010/1973. számú belügyminiszteri parancs, ÁBTL – 4.2 – 10 – 21/10/1973